

GMINA CHOJNICE

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

SWORNEGACIE

I. Historia wsi Swornegacie

Pierwszy oficjalny dokument w którym mowa o osadzie Swornegacie, pochodzi z 1272 roku. Do zaszytej w cieniu lasów, jezior i brodu rzecznego osady Swornegacie w drugiej połowie XIII wieku przybyło paru Augustianów, którzy założyli tu pustelniczy erem.

W owym czasie istniał w Swornegaciach już kościół św. Jana Chrzciciela. Tutejszego przeora i braci reguły św. Augustyna i ich pustelnie pod swoją szczególną opiekę wziął papież Grzegorz X. Zatwierdził im wszystkie dotychczas nabyte posiadłości oraz to, co w przyszłości nabyć mieli. Tego samego roku poleca tychże zakonników biskupowi chełmińskiemu. Z zatwierdzenia Grzegorza X wynika, że już w 1272 roku w Swornegaciach istniał kościół i erem oraz konwent z przeorem na czele. W 1310 roku Swornegacie wraz z całym Pomorzem, dostały się pod panowanie krzyżackie. W 1454 r. Kazimierz Jagiellończyk podał do wiadomości włączenie Prus do Korony Polskiej. Pomorze, które „... Krzyżacy fałszywie nazwani braćmi zakonnymi, z dopustu Bożego[...] potajemnie najechali, zajęli i bezprawnie zatrzymali wbrew naleganiom luda, na zaturę swych dusz i wbrew miłości bliźniego”²² miało powrócić do macierzy. Dzięki tym wydarzeniom w 1466 r. Swornegacie znalazły się w granicach Prus Królewskich, administracyjnie należały do województwa pomorskiego i wcielone zostały do tzw. klucza kosobudzkiego. Województwo pomorskie było częścią Prus Królewskich, na terenie którego utworzono szesnaście starostw, m. in. : człuchowskie, świeckie, tczewskie, puckie, tucholskie, człuchowskie.. Swornegacie wchodziły w skład starostwa tucholskiego. Przeważająca część mieszkańców Swornegaci zajmowała się rybołówstwem, rybacy swornegaccy odławiali ryby w dziewięciu okolicznych jeziorach. W 1890 roku Swornegacie należały już do powiatu chojnickiego, w tym czasie wieś posiadała agenturę poczty, 3- klasową szkołę, w której 2 nauczycieli nauczało 190 uczniów.

W latach 1919- 1920 roku Pomorze wróciło do Polski. Wiek XIX to czasy pruskiego panowania. Po 148 latach powróciła wolność i „polskość”.

28 czerwca 1919 roku Pomorze na mocy traktatu wersalskiego weszło w skład Państwa Polskiego. W styczniu 1920 roku wojsko polskie zaczęło stopniowo zajmować tereny powiatu. 31 stycznia w granicach państwa polskiego znalazły się Chojnice. Ważnym wydarzeniem dla mieszkańców Swornegaci była rozbudowa i konserwacja dróg, Około 1925 roku powstała między innymi ważnymi traktami komunikacyjnymi droga państwowa: Chojnice- Lipnica- granica niemiecka. W tym czasie powstała też droga szosowa: Swornegacie- Chociński Młyn. Teraz mieszkańcy mieli znacznie ułatwiony dostęp do miasta powiatowego oddalonego o 25 kilometrów,

mogli też wyjeżdżać na organizowane w Chojnicach targi i jarmarki. Rozwijały się też tutaj instytucje handlowe zatrudniające domokrażców.

W okresie międzywojennym we wsi istniała dobrze zorganizowana sieć handlowa i usługowa. We wsi działały rzeźnia, sklep i gospoda B. Joachimczyka, sklepy kolonialne A. Gierszewskiego i J.Gostomczyka, sklep Bławatny Z. I E. Drab, dwie piekarnie należące do rodziny Meloch i Cysdorfów, kowal A. Felski i B. Jakubowski oraz zakład krawiecki.

Po przegranej wojnie Niemcy musieli opuścić polskie ziemie. Wycofując się spalili wiele gospodarstw i domostw na Zaniach. Po wojnie zaczęli powracać dawni mieszkańcy, wieś pięcioletnimi zmaganiem wojennymi była zniszczona, ale tak jak i cały kraj zaczęła się odradzać.

W latach pięćdziesiątych wieś Swornegacie została włączona do gminy Konarzyny.

5 grudnia 1954 roku w Swornegaciach odbyły się po raz pierwszy wybory do Gromadzkiej Rady Narodowej. W jej skład weszło 21 radnych. W 1962 roku ocalałe po wojnie drewniane domy z jednej strony rzeki Brdy strawił pożar. Po tej tragedii we wsi budowano więcej budynków murowanych. 24 czerwca 1962 roku w Swornegaciach po raz pierwszy zabłysło światło elektryczne. Natomiast 3 listopada 1963 roku odbyła się uroczystość otwarcia Domu Kultury. Placówka powstała w wyniku popularnej akcji w czasach Polski Ludowej -czynu społecznego. W 1966 roku w Swornegaciach przy Szkole Podstawowej powstał jeden z nielicznych w Polsce internatów, placówka ta funkcjonuje do dzisiaj. 18 czerwca 1967 roku wodnym szlakiem turystycznym przez Swornegacie rzeką Brdą przepływał „ Międzynarodowy Spływ Kajakowy”.

Mieszkańcy wsi, ze względu na piaszczystą i mało wydajną ziemię, byli zmuszeni szukać dodatkowych zajęć. Wielu z nich pracowało jako robotnicy leśni, flisacy, i rybacy. We wsi funkcjonowało Gospodarstwo Rybne, podlegało ono dyrekcji, która swoją siedzibę miała w Charzykowie.

Położenie geograficzne , urokliwe ukształtowanie wsi, bliskość lasów , jezior i szlaków rzeki Brdy, Zbrzycy, Chociny na początku lat 50- tych przyciągać zaczęło turystów. Ruch turystyczny początkowo rozwijał się nie śmiało, ale już w latach 70-tych wieś latem tętniła gwarem. Oprócz indywidualnych letników zjeżdżały się do szkoły kolonie, w pobliskich lasach, na łąkach nad brzegami jezior porzrzucanych było wiele obozów harcerskich z całej Polski, gwarem tętniła też stacja PTTK nad jeziorem Witoczno, zwana potocznie „ kurze domki” lub „ kurze stopki”. Obiekt ten powstał w połowie lat pięćdziesiątych, początkowo służył tylko jako baza noclegowa dla przepływających szlakiem wodnym Brdy i Zbrzycy spływom kajakowym. 15 maja 1975 roku Swornegacie wróciły na terytorium gminy chojnickiej.

Dzisiejszy wygląd i charakter wsi o wielowiekowej historii, tradycji łowieckiej i rybackiej przekształcił się całkowicie w miejscowość turystyczną. Wielu mieszkańców porzuciło prace na roli i hodowlę zwierząt rzeźnych i podjęło się pracy zawodowej, swoje zabudowania przystosowało na przyjmowanie turystów. Wieś dysponuje zorganizowaną siecią bazy noclegowej, obok ośrodków wczasowych i pensjonatów funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne i pokoje gościnne. Wyprawy rybaków na połów należą już do rzadkości. W Swornegaciach pracuje jedynie 4- osobowa brygada rybaków, są pracownikami ajenta okolicznych jezior.

Od 1999 roku po Bazylii Urbaniak, która pełniła funkcję sołtysa wsi po swoim mężu, Henryku Urbaniak, odpowiedzialność za wieś przejął Grzegorz Wiśniewski.

Wieś Swornegacie obecnie zamieszkuje 555 osób, a sołectwo 1087 osoby, na terenie o powierzchni 7.877 hektarów, z czego 5 tyś. ha to powierzchnia lasów, 1 tyś. ha zajmują wody, a 1.877 ha to tereny rolnicze i zabudowania. Granice obecnego sołectwa s przypominają te, które określił książę Mestwin w darowiźnie z XIII wieku. Ciągną się od Dużych Zani, lewą stroną przez Śluzę i linię brzegową jeziora Śluza, do betonowego mostu w stronę Zbrzycy, dochodzi do osady Płesno, przez Płesno w stronę Drzewicza. Na moście w Drzewiczu przebiega granica sołectwa, od „czarnej drogi” do dębu- pomnika przyrody w Pile, do Strużki i Małe Swornegacie. Część Małych Swornegaci, czyli tzw. Styporc i 3 oddziały lasu należą do sołectwa w Kopernicy.

Tab. Udział ludności Swornegaci w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Chojnice

Wyszczególnienie	1999	2003	2005	2009
Swornegacie wieś	517	530	538	555
Sołectwo Swornegacie	1017	1034	1052	1089
Łączna liczba ludności gminy Chojnice	15379	15786	16140	17044
% udział ludności Swornegaci w ogólnej liczbie ludności gminy Chojnice				
Swornegacie wieś	0,297 %	0,297 %	0,3 %	0,307 %

Solectwo Swornegacie	0,15 %	0,15 %	0,15 %	0,15 %
-----------------------------	--------	--------	--------	--------

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Rodzaj zasobu	Brak	Jest o znaczeniu małym	Jest o znaczeniu Średnim	Jest o znaczeniu dużym
Środowisko przyrodnicze				
Walory krajobrazu i przyrodnicze				X
Wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)				X
Gleby		X		
Kopaliny	X			
Środowisko kulturowe				
Walory architektury wiejskiej			X	
Walory zagospodarowania przestrzennego			X	
Zabytki			X	
Zespoły artystyczne			X	

Dziedzictwo religijne i historyczne			
Miejsca, osoby i przedmioty kultu		X	
Święta, odpusty, pielgrzymki		X	
Tradycje, obrzędy, gwara			X
Legendy, podania, fakty historyczne			X
Specyficzne nazwy			X
Obiekty i tereny			
Działki pod zabudowę mieszkaniową			X
Działki pod domki letniskowe			X
Działki pod działalność gospodarczą			X
Miejsca publicznych spotkań i rekreacji			X
Gospodarka i rolnictwo			
Specyficzne produkty			X
Znane firmy produkcyjne i usługowe		X	
Możliwe do wykorzystania odpady	X		
Sąsiedzi i przyjezdni			
Korzystne i atrakcyjne sąsiedztwo			X
Ruch tranzytowy			X
Przyjezdni stali i sezonowi			X
Institucje			
Placówki opieki społecznej	X		
Szkoły			X
Wiejski Dom Kultury			X
Kaszubski Dom Rękodziela Ludowego			X

Remiza	X
Nowoczesny ośrodek Zdrowia	
Kościół parafialny	
Poczta	X
Kapitał społeczny, ludzie organizacje społeczne	
OSP	X
KGW	X
Stowarzyszenie Agroturystyczne „Sworacy”	X
Stowarzyszenie Właścicieli Dzierżawców Ośrodków Wypoczynkowych	X
Spółka Wodna na Zaniach	X
Koło łowieckie	X

II. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości – analiza SWOT.

Analiza SWOT umożliwia zidentyfikowanie mocnych i słabych stron miejscowości oraz czynników stanowiących szanse i zagrożenia. Zebranie tych czynników i określenie wagi ich wpływu na rozwój miejscowości pozwala wyznaczyć strategiczne kierunki rozwoju miejscowości, określić tempo tego rozwoju oraz eliminowanie czynników utrudniających ten rozwój

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Bardzo dobrze działający Zespół Szkół w Swornegaciach (szkoła podstawowa, gimnazjum, biblioteka, internat)	1. Bezrobocie
2. Współpraca szkoły z sołectwem	2. Zły stan dróg

3. Istnienie domu kultury i domu rękodzieła	3. Wzmożony ruch drogowy
4. Działanie klubu sportowego	4. Mała plaża
5. Komunikacja MZK i PKS	5. Niedostateczna ilość parkingów
6. Bliskie położenie przy Parku Narodowym „Bory Tucholskie” i Zaborskim Parku Krajobrazowym	6. Niedostosowanie miejsc zrzutów kajaków
7. Czyste środowisko	7. Brak parkingu przy plaży i oświetlenia
8. Zabytkowy kościół	
9. Parking przykościelny	
10. Prężna baza turystyczna	
11. Nowoczesna oczyszczalnia ścieków	
12. Liczne wypożyczalnie kajaków, rowerów wodnych	
13. Oznakowane szlaki turystyczne	
14. Uzbrojenie wodno-kanalizacyjne wsi	

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Położenie Swornegaci blisko Chojnic	1. Pogorszenie warunków infrastruktury komunikacyjnej
2. Możliwości rozszerzenia oferty turystycznej	2. Wyjazdy młodych ludzi za granicę i do miast za pracą
	3. Zmiana zachowań młodego pokolenia, adaptowanie miejskiego stylu życia
	4. Niż demograficzny

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną na lata 2010 – 2016

4. Program rozwoju wsi

Rozwój sołectwa Swornegacie ma nastąpić dzięki wprowadzeniu i zrealizowaniu przedstawionych poniżej priorytetów, celów i projektów.

Priorytet I – Poprawa infrastruktury i wizerunku sołectwa Swornegacie

Cel 1. Modernizacja i rozwój infrastruktury kulturalnej

Projekty:

- „Rozbudowa, nadbudowa Wiejskiego Domu Kultury w Swornegaciach”
- „Budowa kotłowni i składu opału dla Wiejskiego Domu Kultury oraz przyłącza c.o. do Kaszubskiego Domu Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach, gm. Chojnice”.

Cel 2. Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej

Projekty:

- Wyposażenie placu zabaw przy szkole
- Zagospodarowanie zaplecza boiska sportowego (linia brzegowa Brdy, budynek po przepompowni)
- Przygotowanie łowisk dla wędkarzy

Cel 3. Budowa infrastruktury turystycznej

Projekty:

- Budowa portu jachtowego z zapleczem sanitarnym,
- Budowa posterunku policji, WOPR
- Budowa remizy OSP,
- Budowa parkingu przy kościele

- Wykonanie utwardzenia drogi wiodącej do plaży, w kierunku Zani i Zbrzycy
- Modernizacja sanitariatów przy plaży
- Dokończenie trasy pieszo-rowerowej (plaża - wieś)
- Dokończenie budowy chodników we wsi
- Całkowita odbudowa Koziego Mostu
- Oświetlenie plaży.

Priorytet II - „Poprawa warunków ekonomicznych mieszkańców wsi”

Cel 1: Stworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości

Projekty:

- Tworzenie małych przedsiębiorstw usługowych i handlowych

Cel 2: Integracja mieszkańców

Projekty:

- Organizowanie zajęć sportowych i kulturalnych dla młodzieży
- Organizowanie cyklicznych imprez i festynów
- Prowadzenie warsztatów tematycznych dla mieszkańców
- Współpraca z innymi sołectwami
- Podnoszenie kwalifikacji bezrobotnych mieszkańców

Cel 3. Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych

Projekty:

- Edukacja w zakresie agroturystyki
- Organizowanie kursów podnoszących kwalifikacje
- Szkolenia dla rolników w zakresie wykorzystania środków unijnych
- Podnoszenie świadomości rolników w zakresie dostosowania gospodarstw rolnych

do wymogów UE

Część II

Przybliżony kosztorys przedsięwzięć

V. Opis obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno –przestrzenne.

1. Wiejski Dom Kultury w Swornegaciach wraz z Kaszubskim Domem Rękodzieła Ludowego tworzą centrum spotkań i integracji miejscowej ludności. Są one także miejscem kultywowania tradycji i obrzędów związanych z kulturą rodzimych Kaszub oraz miejscem skupiającym wszystkie lokalne stowarzyszenia.

To na bazie obu obiektów realizowane są projekty związane z odtworzeniem dawnych rzemiosł .

2. Remont i budowa lokalnej infrastruktury drogowej oraz publicznej (m.in. sanitariaty, pomost, Kozi Most, parking przy Kościele w centrum wsi) przyczynia się podniesienia komfortu życia mieszkańców Swornegaci oraz wpłyną na wzrost atrakcyjności wsi jako miejscowości letniskowej.

3. Wybudowanie budynku remizy dla OSP wraz z miejscem na posterunek Policji przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa najbardziej wysuniętej na północ gminy Chojnice miejscowości oraz spowoduje większą integrację młodego pokolenia wokół lokalnej drużyny strażackiej.

4. Plac zabaw ,boisko sportowe są dla mieszkańców Swornegaci miejscem spotkań i realizacji imprez sportowo-rekreacyjnych integrujących lokalną społeczność.

5. Zespół Szkół w Swornegaciach to ważne miejsce dla lokalnej społeczności. Remont budynku podniesie komfort pracy i nauki dla dzieci i młodzieży z sołectwa Swornegacie.

**RADA GMINY
W CHOJNICACH**

Przewodniczący Rady Gminy

Tadeusz Stelmąszko